

Cumali Ünal'dı Şiirinin Şuuru

1.

Bitmeyecek bir hatıra olarak yaşam boyu süren ilk gençlik hatta çocukluk yıllarımın, nereden, ne zaman, nasıl geldiklerini bilemediğim rüya kahramanlarının yüksek, canlı, içten düşünceleri, sanat sohbetlerinin, şiirin hiç azalmayan büyüğü hâlâ kişiliğimi, hatta benliğimi biçimlendirmeye devam eder. Bu rüya kahramanlarından biri de Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu'dur. O benim Cumali Ağabeyimdir. Kendisi *İzol* aşiretinin ağalarındandır. Bu kimliğine yaraşır tarzda engin yürekli, bol gönüllüdür. Buna istinaden ben kendisine zaman zaman 'Ağam' derim. Sonuçta benim de bir ağaya ihtiyacım var. Cumali Abi'den iyisini mi bulacaktım? Bu boyut ve bağlantılarla elbette ilişkisiz olmayan ama benim için mukayese kabul etmez ölçüde anlamlı olan onun şair, düşünür yanıdır.

Onu kabuğumuzun çatladığı ilk gençliğimde tanımış olmam, varlığımın sahih bir iklimde kıvam bulmaya başlaması adına çok değerlidir. Bu iklimin canlandırıcı havası sanat ve düşünce çevresinin özlü, özgün çeşitliliğiyle güzelleşir. Sözünü ettiğim dönemde Malatya'nın sanat, düşünce çevresinde yer alan hiçbir şahsiyetin, diğerlerinden yalıtılarak kıymetlendirileceği düşüncesinde değilim. Her bir dostumuzun, her bir hocamızın, abimizin değerine bir katkısı, kazandırdığı mutlaka olmuştur. Zaten bir çeşit akım oluşturan kuşakların benzeşmeleri, birlikte yol ve dil bulma arayışının, birlikte var olma gayretinin sonucu değil midir? O benzeşen duygular, tasavvurlar, benzer bir usul, üslup ortaya çıkarır. O yıllarımın bitmeyecek hatırasından kalan kimi izleri paylaşmam sadece benim sanat ve düşünce dünyasıyla tanışma aşamalarımı değil, ayrıca az da olsa Cumali Ünal'dı gibi o dünyanın belirleyici şahsiyetlerine ilişkin açıklamalara katkı verebilir. O dönem Malatya'da Türkiye vasatının üstünde bir düşünce iklimi vardı. Düşünce çevresinin etrafında kümelenildiği öncü şahsiyet kuşkusuz rahmetli Mehmet Sait Çekmegil'di. Zamanlı, disiplinli programlarla fikir sohbetleri yapılırdı. Abimle birlikte beni bu çevreye alıştıran kişi rahmetli dayım edebiyat öğretmeni Hasan Begeç olmuştur. Ortaokul çağlarındaki Necmettin Evci'ye ilk zamanlar çok sıkıcı gelen bu sohbetler, sonraları bana var oluşumu keşfetmenin ilk ciddi heyecanını

tattırmıştır. İlk 'Bilge Terzi'nin atölyesinde medenî nezaket içinde her türlü düşünce ve eleştiriye açık yapılan sohbetler, bir süre evlerde daha sonra seminer, konferans gibi yeni programlarla zenginleştirilerek *Hayırlarda Yarış Cemiyeti*'nde sürdürüldü. Orası şehrin fikrî duyarlığı olan insanlarını buluşturan, kaynaştıran bir mekândı. Bütün gün açık olan cemiyette müdavimlerle buluşup, sıcak çayların eşliğinde sohbeti koyultmanın tadına doyum olmazdı. Bu buluşmalarda olmaya can atardım. Kimler gelmezdi ki? Alaeddin Kürün, Alaeddin Bora, Metin Mengüşoğlu, Mengüşoğlu'nun kardeşleri, Murat Kapkır, Kadir Gültekin, Ahmet Aslanoğlu, Ahmet Ertürk, Bahaeddin Bilhan, Said Ertürk (namı diğer Topal Said) İbrahim Soysal, Ömer Şevki Hotar, Hüseyin Karatay, Mehmet Cemal Akkaya, Ahmet Kekeç'le birlikte bir grup genç arkadaş ve Cumali Ünal'dı. Hemen hepsi yazar veya okur olarak ilimle, sanat ve düşünceyle hemhal olan mübarek insanlar. Daha çok Kur'an ve sünnet eksenli olarak hayata, insana, topluma dair her şey, her açıdan konuşulurdu. Cumali Ünal'dı'nın Nurettin Durman'a verdiği bir söyleşide konu ettiği gibi, bu ortam ilişkili olan herkesin fikir ve estetik dünyasında ufuk açıcı olmuştur.

Rahmetli Ahmet Kekeç ile liseyi birlikte okuduk. Hatta okulun duvar gazetesini birlikte çıkardık. Yine o yıllarda rahmetli Alaeddin Kürün'ün gözetiminde Rabi Önal, Taner Cömert, Necdet İlmen ve ben dört arkadaş 'Selâm' isimli aylık bir gazete çıkarıyorduk. Genç duygu ve heyecanlarla ilmi meselelerin altından kalkmaya ama bundan da önemlisi sözü olanlar için bir tartışma platformu oluşturmaya çalışıyorduk. Ahmet Kekeç, Taner Cömert, sanat merakları ve donanımlarıyla bir adım öndeydiler. Bunlar gibi bir grup arkadaşla *Diriliş*'i, *Edebiyat*'ı, *Mavera*'yı ve o yıllar farklı özgün açılımlarla gündemimize giren Ebubekir Eroğlu'nun *Yönelişler*'ini, Yaşar Kaplan'ın *Aylık Dergi*'sini bir de *Düşünce* dergisini takip ediyoruz. Cumali Abi şiir ve poetik yazıları sanırım Pakdil'in *Edebiyat*'ı dışında hepsinde yayınlanıyordu. O'nun şiirlerini okuyor, tartışıyoruz. Anlayıp anlamadıklarımızla ne güzel yıllardı.

*Yazar

Şuuraltımda bir şekilde yer tutan anlayamadıklarım daha sonra şuuruma yön verecekti. Düşününün bir, daha bıyıkları terlememiş gençler poetik içerikleri, estetik değerleri bugün bile yüksek düzeyli metinleri okuyor, paylaşıyor, yorumluyorlar!

Boğaziçi, düşünce çevresini besleyen veya bu çevrenin beslediği diğer önemli mekândı. Boğaziçi MTTB'ye açılan pasajımsı ara sokağın ağzında idi. Mustafa Şahin'in 'Gömleği Yalnız'da anlattığı çay evi. Pasajın köşesinde Memiş'in 'İnanç Kitabevi'. Küçük masa ve tabureler neredeyse bütün sokağa yayılmış. Burası bir açık üniversite. Her masa bir derslik. Şurada Said Hoca fikhî veya kelâmî bir meseleyi aydınlatıyor. Başka masada son siyasî gelişmeler tartışılıyor. Burada sanat sohbeti. Tolstoy, Çehov konuşuluyor. Sezai Karakoç, Necip Fazıl. Belki *Yeni Devir*'den M. Âkif İnan'ın bir yazısı, belki İsmet Özel'in 'Amentü'sü. Söz bir bakıyorsun Fuzûlî'ye, bakmışsın Urfalı Nabi'ye gelmiş. Hatta Baudelaire, Cemal Süreyya, Cemil Meriç. Değişik ilgi yoğunluğuna göre masa başlarında farklı kümelermeler oluyor. Bizim masada Cumali Ünal'dı var. Metin Mengüşoğlu. Onlar sanırım daha çok yazın, okullar tatile girince veya yaz soluklanması için işlerine ara verip Malatya'ya gelirlerdi. Sözün başında 'nereden, ne zaman, nasıl geldiklerini bilemediğim' demem bundandı.

Cumali Abi sanırım Topraksu Bölge Müdürlüğünde başmühendis olarak görev yapıyordu. Her neyse o sıra Ünal'dının *Çerağ'ı Düşünce* yayınlarından henüz çıkmış. "Bilmişler yarım yarım seni sevmenin sıkıyönetimini/ dikmişler özgürlük sınırına yüzaltmışüç askerlerini" 'İsyân Gazeli'ni dilimize pelesenk etmişiz. Öteden beri Türkiye için kadere dönüştürülmek istenen yasaklara (o dönemde 163 yasası inanç özgürlüğünü baskı altına alıyordu) hem de o sıralar tanklarını hışımla yürüten 12 Eylül'cülere bir başkaldırı var bu dizelerde. Bu dizelerle içimizde kıvranan öfke, 'İçsavaş'ta çok daha keskin ve evrensel bir karşı koyuşa dönüşecektir. Ancak Ünal'dı, en ideolojik sayılacak bu şiirinde bile sözün asaletine gölge düşürmez. "biz sabırla yürür ve aşkla örseleniriz/ inancı delip geçecek kurşun/icat edilmemiştir" Yüreğimizi bu dizelerle serinleştiriyor, kavileştiriyoruz. Dahası da var; Murat Kapkınır 'erir' redifli 'Münacaat'ı kasete okumuş. Kaset elden ele dolaşılıyor. Daha sonra bir yolla ve elbette korsan olarak bütün Türkiye'ye yayıldığını anlıyorum. Masamızda nezih, çok katkılı, katılımlı sanat sohbeti oluyor. Daha o zamanlar sanatta öz, biçim, ideoloji, nesnellik, öznel-

aşkınlık, ritim, düzen, imge, sembol gibi terimler hakkında az çok malumat sahibi oluyoruz.

Bir grup genç hemşeriler olarak Konya Selçuk üniversitesinde birlikteyiz. Memlekete geliş gidişleri daha çok Ankara üzerinden yapıyoruz. Ankara'yı tercih sebeplerimizin başında buradaki hemşehrilerimize, dergilere ve kitapçılara uğramak geliyor. *Mavera*, *Aylık Dergi*, *İktibas*, *Akabe Kitabevi* uğrak yerlerimiz. Vaktimiz elverdiği ölçüde açık gördüğümüz her kapıdan giriyoruz. Saatçi Musa başta olmak üzere, Zeki Ertürk, Cumali Ünal'dı gibi Ağabeylerimiz de buradalar. Cumali Ünal'dı o sıralar Özal'ın müşaviri. Daha sonra aynı görevine Tansu Çiller'in Başbakanlığında devam edecektir. Bürokrasinin tam göbeğinde görev yapıp inancını estetik incellemeyle kavileştirmek kolay değil. Nitelikli bir samimiyetle Ünal'dı, angaryası her halükarda fazla olan işleri arasından kendini de davasını da asla ihmal etmedi. Bir yandan şiirler yazıyor, bir yandan panellerin, seminerlerin beklenen konuşmacısı oluyordu.

Sabri Eriş öncülüğünde Ahmet Örengül, Kadir Çolak, Mehmet Yüksel Alay aynı öğrenci evini paylaşıyoruz. İçimizde sanat edebiyata en ilgisi zaten Türk Dili ve Edebiyatı okuyan Abdulkadir Çolak. O da Boğaziçi çevresinden. *Mavera*'yı izliyor. O sıralar Kaplan'ın *Aylık Dergi*'si gençler arasında revaçta. Gelenekten daha bağımsız, daha uçta, daha serbest yayın yapıyor, yeni biçimler deniyorlar. Kendi payıma oradaki kimi genç arkadaşları, tadını kaçırarak sığılıkta öykünmeci buluyorum; anlıyor, anlamaya çalışıyor ama bu tarzla uyuşmıyorum. Ahmet Kekeç derginin demirbaş yazarları arasına girdi. Ahmet yazıyı baştan beri ciddiye aldı. O sıralar yirmi dört saat öyküyle düşüp kalkardı. Yazı deneyimim anlamıyla rahmetli Ahmet benim ilk ciddi eleştirmenimdir. Ahmet'in Cumali Abi ve Hüseyin Karatay'la ilişkileri daha derinlikli ve seviyeliydi. Aslında Cumali Abi, istidat gördüğü ciddi arkadaşlarla çok esaslı ilgilenirdi. Kekeç ise yolunu taa o zaman seçmişti. Ama diğer gençlerin bu imkândan gereği gibi faydalandığımız tartışmalıdır.

Yaşar Kaplan bir dönem dergiyi Konya'da bastırıyor. O nedenle sıklıkla Konya'ya geldiğinde bizim öğrenci evimizde misafir oluyor daha çok. Öykülerime bakıyor, onları yayınlamak için istiyor ama ben dergi ve kendime ilişkin kimi meseleleri çözüme kavuşturamadığım sebebiyle yayınlanmak istemiyorum. Kendimle olan en önemli sebep henüz yeterli birikime sahip olmadığımı biliyor

olmamdı. Yazmak üç roman, beş şairi okumakla başlanacak bir uğraş olmamalıydı, olamazdı. Kaldı ki, öncelikli meselem(iz) yazmak değil, anlamak, bunun için de bolca okumaktı. Okuyup anlamamız gereken ne çok şey vardı. Şimdi düşünüyorum da rahmetli Kekeç dışında o genç arkadaşlarımızdan hemen hiçbiri mesela Abdulkadir Çolak, Abdülvahit Keleşılmaz çalışmalarını sürdürmedi. Bu kalıcı, istikrarlı olamamanın sebeplerini de ayrıca çözümlenmek gerekir. Hep yarım kalan, hiç tamamlanmayan ama bundan da fecisi sürdürülemeyen heyecanlarımızın yeniden tanımlanması gerekir diye düşünüyorum. O yıllarda Cumali Abi'yle daha çok Abdulkadir Çolak haberleşirdi. Ben de onun üzerinden bağlantı kurardım. Çerağ adlı eserini neredeyse baştan sona ezberliyoruz. O sıralar ne çok şiir ezberledik. Okul kantinlerinde, koridorlarında Kemal Bulut'la, İbrahim Delice ile Muammer Değerli, Hanefi Aslan, Dilaver Ayyıldız ile Ünaldı'nın gazelleri üzerine az konuşmamışızdır.

“ey onaylanmış bir yolculuk gibi hayatı örten üstümüze

sabra ve namaza sarıp yüreğimizi, aşkı göğerten üstümüze”

beyitiyle başlayan Naat'ı

“doğdun, bir bahar yürüdü dünyanın damarlarına; yeryüzü aydınlandı

Kur'an ve hadisi enleme boylam gibi çekerken üstümüze”

beyiti ile nihayetlenir. Burada tepeden tırnağa imanla donanmış bir duyarlığın şüphesiz umudu, sabrı vardır. Burada olduğu gibi şairin bütün şiirlerinde kalp atışları vahyin ritmine ayarlı bir derin tasavvurun dünyaya ve insana saf samimiyetle bakışı ve çağrısı vardır.

Aylık derginin o dönem çok etkili olan şiir özel sayısında Cumali Abi'nin *Semud* şiiri yayınlandı. O dergiyi ve şiiri aylarca gündemimizde tuttuk. Bunun bir sebebi de Konya'da öğrenci arkadaşlarımızla birlikte çıkardığımız 'Güldeste' isimli sanat edebiyat dergisi etrafında hatırı sayılır bir birlikteliğin olmasıydı. İlk öykülerimi burada yayınladık. Adıyamanlı Bankacı Ağabeyimiz rahmetli Hüseyin Korkmaz, dergiyi açmış bize *Semud* şiirini gösteriyor. Kendine has üslubuyla “İşte şiir de şair de bu lan bu..” diyor. Helal sana Hüseyin Abi. İşte şimdi ben rahmetliyi bu hatıralarla yad edince işte bakın bir hal oldum yine. Adıyaman Belediyesi'nin desteği, Arif Kingir, Halit Akel gibi

dostların mihmandarlığı ile düzenlenen 'Hüseyin Korkmaz'ı Anma Programı' davetine icabet ediyoruz. Arkadaşlar Hüseyin Korkmaz'ın aralarında Metin Önal Mengüşoğlu, Cumali Ünaldı Hasan-nebioğlu'nun da olduğu dost ve arkadaşlarını davet etmişler. Programın bir bölümü bir çeşit şiir gecesi olarak düzenlenmiş. Her birimiz belli bir düzen sırasıyla kürsüye davet ediliyoruz. Gelenler daha çok kısa bir konuşma sonrasında şiir okuyorlar. Ancak ben şair olmadığımı, şiirin derin anlam yoğunluğuna dalmaya cesaret edemediğim için şiire başvurmadığımı, gün gelip de şiir yazmaya başlarsam hayata, hakikate ilişkin ciddi bir durumla sınıandığımı anlamalarını dostlarıma ifade ediyor, Hüseyin Abi'yle yaşadığımız bir anımı paylaşıyorum. Cumali Abi “*Ölüm Bile Aşk İle*” kitabından okuyacağı şiiri seçiyor. Bana ‘ne okuyayım?’ diye soruyor. Ben de Hüseyin Abi'nin *Semud* şiirini çok sevdiğini az önce anlattığım hatırayla birlikte ifade ediyorum. Bunun üzerine *Semud* şiirini okuyor. Şiir kendisinin okuyuş ve yorumuyla zihnimizdeki çağrışımından daha fazla anlamlar uyandırıyor. Belki sonra tekrar vurgularım ama yeri gelmişken söylemeliyim. Cumali Ünaldı'nın şiiri çok yakınınızda, hayır içinde olduğunuz bir dille söylenmesine rağmen, çağrışım bolluğu ve imge zenginliği ile anlamını kolayca ele veren bir şiir değildir. Kelimeler aracı oldukları yüksek duyarlığın düzenine göre birbirine bağlanarak, kendi anlamlarını aşip sürekli yeni çağrışımlara geçişler sağlar.

2013 yılında Ankara'da tam da hükümetin açılım politikalarının tartışıldığı dönemde *Server Vakfı*'nda “Aşiretlerin Sivil Toplum Kuruluşuna Dönüşmesi” başlıklı konuşmasını dinleyen çoğu arkadaş bugün bile o konuşmada vurgulanan temel bir inanç ve ahlâk ilkesini unutamazlar: “Ne olursa olsun, ölümden yana olan hiçbir çözümü kabul edemeyiz. Ne olursa olsun hiçbir barış önerisini reddedemeyiz.” Zaman zaman telefon görüşmelerimizle süren hasbıhalimiz kimi buluşmalarla daha canlı, zevkli bir mahiyet kazanmıştır. Samsun programımız bunlardan biridir. 19 Mayıs Üniversitesi sekreteri Selahattin Özyurt Sanat üzerine bir program yapmamızı, program konuklarını da benim belirlememi istihram ediyor. Ben de hiç vakit geçirmeden Cumali Abi'nin, Atilla Maraş'ın telefonunu veriyorum. Böylece başlayan Üniversite programımız Ünaldı'nın riyasetinde tamamlanıyor. Ünaldı orada şiirimizin estetik doğası ve kültürel derinliği üzerine Yunus'tan, Fuzûlî'ye, Sezai Karakoç'a kadar örneklerle esaslı bir konuşma ya-

pıyor. Ardından Bafra'da benzer bir program icra ediyoruz.

2.

Özetle Cumali Abiyle en az kırk yıllık bir geçmişimiz var. Sırf İzmir'de *Harman* dergisini çıkarırken düzenlediğimiz şiir dinletisi vesilesiyle birlikte olduğumuz o günlerin anıları bile bir yazı konusu olur. Ama ben burada yakın etkileriyle bizi besleyen kültürel ve sosyal iklime değinmeyi önemli buldum. Cumali Ünal'dı başından beri payına düştüğünden daha fazlasıyla hayallerimizi, sezme kabiliyetimizi, söyleme, düşünme biçimimizi besledi. Sadece şiirleri, yazıları ile değil, sıcak, samimi, babacan tavrıyla bize hep yol gösterdi. O çok hoş bir insan; onu hiç olumsuz görmedim, bilmiyorum. Her şeyden önce engin yürekli, ufak tefek şeylere takılmayan, dünyaya üst ve geniş açıdan bakan, bu yüzden daha fazla hoşgörülü, daha fazla huzurlu, neşeli; sevinci de hüznü de çok içten bir abimiz, öncümüz, örneğimiz. Hep esprili ama en önemlisi tevhidî hassasiyeti, sanatının, düşüncesinin, daha kuşatıcı ifadeyle hayatının merkezine koymuş bir şahsiyet. Bu temel tercihi onun entelektüel tavrı ve şiirinde en belirleyici unsurdur. Onun şiirlerinde zaman zaman 'tohum' sembolüyle ifade ettiği tevhidî, üstelik yüksek fark etme ve algı gücüyle kavrayamayanlar şiirinin anlam dünyasına doğru bir yönden yaklaşmış olmazlar. Yaklaşmak diyorum. Çünkü üstadın şiirinden bütünüyle anlayarak zevk almaya çalışmak hep yarım kalmış bir duygu olarak kalacaktır. Çünkü onun şiirlerinin anlam sınırları sürekli genişler. Genişlemenin özgün söyleyişlerle zenginleşmesi size ayrı bir zevk verir. Ünal'dı, şiirlerinde öyle ince aralıktan, öyle arınmış bir teslimiyetin yüksekliğinden bakar ki, söz başkalaşır, mesaj başkalaşır, insanı en dokunaklı yerinden tutup sarar, silkeler. İşte bir 'doğru söz' tam da bu eksiklikten dolayı şiir olmaz ve yine tam da bu sebeple has şiir olur.

Cumali Ünal'dı, edebiyatımızın en etkili yaşayan şairlerindedir. Türkçe'nin en gözde şairleri arasında olacaktır. Onun şiirini basmakalıp, biçimsel değerlendirmeler ve alıntılar bolluğu ile konu etmek istemiyorum. Bunun dışında hakkı verilmiş bir tahlil denemesi, başka bir yazının ama en doğrusu akademik bir tezin konusu olmalıdır. En iyisi anlattıklarımız ve şimdi yapacağımız genel değerlendirmeye ilişkilendirerek onu okumak daha doğrusu duymaktır.

Ünal'dının şiirlerinde, çağrışım zenginliği ile imgelere yüklenen derin, geniş anlamlardan önce,

beni deyişin pürüzsüz akışı, güzelliği sarar, kavrar. Şiirlerde öyle muazzam bir ses akışı, insan ruhuna, kalp atışlarına ayarlı öyle bir ritim, uyum var ki, varlığınız en derininizde bir kaynaktan eşsiz bir coşkunun müziğine kapılarak adeta akıyor. Bence Ünal'dı'ya derinlikli bir ayrıcalık, ayrıcalıklı bir derinlik sağlayan budur; zaten güzel olan özü, güzel sözle söylemek. O esasen bir Kur'an şairidir evet. Ne ki, onu şair yapan sadece inancı değildir. Değil mi ki manevî temalara yaslanıp da çok berbat eserler ortaya koyan, başka yönüyle söylersek söyleyişlerindeki pespayeliği fütursuzca öne çıkardıkları manevilikle gizlemekle sanat icra ettiklerini sananlar az değildir.

Üstadın şiirlerinde ilginç bir durum var; zaman geçtikçe demlenen, daha bir yerine oturan şiiri asla kendi seviyesini düşürmüyor. 'Yanarkuş', 'İskilipli Atıf Hoca' ve 'Eyo' gibi bir çeşit destan olan şiirlerinden başlayarak son yazdıklarına kadar serbest, manzum, hece ölçüsü gibi çeşitli biçimlerde yazsa da hiçbirinde tökezleyen, duraksayan, takılan bir hece bile yoktur. Burada her şiirin yoğunlaştığı tematik nitelik gereği denenen tarz, yanlış yorumlara sebebiyet vermemelidir. Bütün şiirler baştan beri iyiden iyiye ölçülüp biçilmiş, sesini, rengini, ritmini, daha da önemlisi kıvamını, derinliğini bulmuş bir idrakin ifadesidir. Buradan birçok çıkarımlar yapılabilir. Öncelikle Ünal'dı şairce düşünen bir şairdir. Ne demek istiyorum? Yani o hayatın her anını, her alanını ancak şiirle kavranacak bir duyarlılıkla yaşıyor demektir. Belki birçokları gibi kendini şiire hazırlayan, 'şuraya çekilip bir şiir yazayım' diyen biri değildir. Böyle yazanların şiirle aralarındaki mesafe veya kısırlıkları, zaten bize yedirdikleri keçi boynuzundan belli olur, oluyor. Dizeler içinizde kaynamıyor, kalbinize dokunmuyor. Daha da önemlisi kesintisiz akmayan, birbirinden kopuk, yırtma yapıştırma kelimeler, dizeler, yüreğinizde karşılık bulmuyor. Ünal'dı ise kelimeleri, unutulmuş çiçekler gibi el değmemiş kitaplar arasından çekip çıkarıyor. Ölüm, aşk, hayat, Allah, kalp, modernite, kent, tabiat temaları metafizik motiflerle bağlanarak örgüde yerini alıyor.

Her ne kadar kendisi "Hayat şiirden ibaret değildir" dese de ben bunu nesnel dünyanın inkâr edilmezliği olarak anlıyorum. Ben onun hayatı şiir olarak yaşadığına tanıklık ediyorum. Nurettin Durman'a verdiği röportajında şöyle diyordu: "Şiir söylemenin bende heves konumunu aşarak yaşamımın bir parçası olmaya dönüşmesi; benim de açıklıkla fark edebildiğim ve net hatırladığım bir

biçimde, kelime ile çok yakın bir ilişki kurmam, ünsiyet peyda etmem, hatta daha da ileri giderek, kelimeye hâkim olma içgüdüsünün beni kuşatmasıyla ilgilidir, diyebilirim.” Üstelik bu içgüdünün ayrımına 12-13 yaşlarında varır. Buradan sanatın ve şiirin onun ruhunun genetiğine işlenmiş bir doku olduğu çıkarımda bulunmak zor değildir.

Gittiği her yere şair olarak, şiirle gider. Onun esas uğraşı şiirdir. Mühendisliği dahil yan uğraşı gibidir. Şairce bakar, şairce görür, dinler, oturur, şairce düşünür, susar, şairce uyur, rüya görür. Yani şiir bir hal, bir var olma, yaşama biçimidir onda. Başka deyişle şairlik yakasında rozet, isimliğinde unvan değildir. O nedenle onun şiiri şiirden süzül-müş şiirdir; yapay, zorlama değildir. Asıl menziline yürürken ayağına takılan dünyanın ağırlığını kurtarmaya çalışırcasına çabalayan şiiri hiç taviz vermiyor, kararlı bir ritim kazanıyor. Onun şiirleri baştan beri poetikası, sesi, amacı, akışı, söyleyişi inceden inceye belirlenmiş bir şiirdir. O nedenle tökezlemez, kendi yatağında bir ‘ay ırmağı’ gibi akar. Aynı anda daha gür, daha sakin ve aynı anda daha bilgece, daha delikanlıca, daha has, halis bir ses ve söyleyiş özelliği kazanır. Dayanır, direnir. Şiirlerin anlam veya duygu derinliği gittikçe yalınlaşırken gittikçe derinleşir de. Böylece şiiri, yapay terkiplere tevessül etmeden yükselişini sürdürür, sürdürüyor.

Bunu yaparken insanı şaşırtan düzeyde dilin gündelik hayatta da kullanılan inceliklerinden kadim deyişlere kadar tüm imkânlarından yararlanır. Ünalı şiirleri dilin gizli sırlarını açığa çıkarır. Aslına bakarsanız has şiir yani hakiki şuur, dilin özünde gizlidir. Belki de Ünalı’nın yaptığı dille insan, dille zaman arasındaki perdeyi aralamaktan başkası değil. Ve siz onun şiirinde dilin sırlarını üstelik hemen yanı başınızdaki sırlarını çözüyor, zenginliğini keşfediyorsunuz. Bir yönüyle şiir onun için düşüncüyü, anlamayı, sezmeyi mümkün kılan dilin, ilham veren mucizevî yanı, yansımasıdır. Has şiire yaklaşmak dilin saf haline yaklaşmakla, zamanın kelimeler üzerine yığıldığı tozunu, toprağını üfleemekle mümkündür. Bu anlamda o kelimelere fazladan bir yükleme yapmaz. Hatta kelimeleri fazlalıklarından arındırır, ağırlıklarından kurtarır. Böylece kendi anlamlarına kavuşan kelimelerin anlamları, ustalıklı deyişler düzeninde ışıltılı parıldar. Parıldayanı, kalbimizi kamaştıran hissedışı tam anlamayabiliriz.

Kimi arkadaşlarım benden Ünalı’nın şiirini çözümlenemi istiyorlar. O anki yansımalarla bunu başarmaya çalışıyorum. Daha doğrusu o şiir üze-

rinden duygularımı paylaşıyorum. Ancak bu iş bilmece çözmek veya bir soruyu cevaplamak gibi değil ki azizim. Ben de onlara “Siz hiç kıyısında oturup bir denizi seyre daldınız mı?” diye soruyorum. Niçin mi böyle soruyorum? Onlar hemen Ünalı’nın şiirlerini denize benzettiğimi sanadursunlar. Buna itiraz etmem, böyle bir görevim de yoktur. Ne ki, insan bir denizin enginliğini kendinden geçmesine bir teslimiyet ve sükûnetle seyrederken ne anlar? İlla bir şey mi anlamamız gerekiyor. Bizi kendisine hayran bırakan varoluş cevherinin sonsuzluğu anlamayı imkânsız kılabilir. İşte bize orası işaret ediliyor. Susun ki daha iyi duyulalım. İşte bir güzellik. Ve o güzelliğin içimizi serinleten, ruhumuzu kamaştıran ufukları. Aynen bunun gibi ben bir şiirle önce mesafelerimi kaldırmalıyım. Yani o şiir benim ruhumun makamına uygun bir müzikle, melodiyle beni sarmalı. Ben Ünalı’nın şiiri karşısında bu haleti ruhiyeyi, bu duygulanımı yaşıyorum. Sanki fırtınalı bir Akdeniz akşamında ay yankısını hışırdayan denizi dinliyorum.

Son söz olarak:

Şair bir münevver olarak Ünalı’nın bulunduğu yerin önemi, sadece kendine has estetik nitelikleri ile özgün bir şair oluşundan kaynaklanmaz. Onu ayrıcalıklı kılan Kur’an’la tahkim olmuş yüksek düzeyli bir iman ideolojikleştirmeden sanatının ve düşüncesinin temeli yapmasıdır. Düşünce ve estetik dünyası bu temelde kaynaşarak yükselir. Genel karakteri ile gelenekten çok güçlü beslenir ama dilini geleneğin formu içinde kalmayıp özellikle ikinci yeni diye adlandırılan şiir akımının söyleyişine yakın yerde kurar. Çünkü onun diline güç, tesir, canlılık kazandıran kaynak, şu ya da bu yenin bir şekilde nesnel sınırlar içinde oluşan duyarlılığı değildir. Öteye ötelere de ötesine salınım içinde olmayan, en azından böyle bir menzili arzulamayan yaklaşımlar, onun şiirinin öz ve biçim bağımsızlığı ile kendini hissettiren farkını yeterince anlayamaz.

“aşktı arta kalan

büyük yangınlardan”

“bir de kara geceye akan ay nehirleri”

